

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.03.2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001, ECLI:CZ:NS:2002:20.CDO.681.2001.1

Číslo: 75/2002

Právní věta:

Daňovou exekuci, byl-li exekuční příkaz vydán na přikázání pohledávky na peněžní prostředky daňového dlužníka na účet vedený u banky, lze provést jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný (daňový dlužník). Pohledávka z jiného účtu není způsobilým předmětem této exekuce, i kdyby na účtu byly uloženy peněžní prostředky povinného (daňového dlužníka).

Peněžní prostředky uložené na účtu, jehož majitelem je osoba od daňového dlužníka odlišná, lze postihnout způsobem uvedeným v § 320 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.03.2002

Spisová značka: 20 Cdo 681/2001

Číslo rozhodnutí: 75

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Výkon rozhodnutí

Předpisy: § 73 odst. 6 písm. a) předpisu č. 337/1992Sb.
§ 73 odst. 7 písm. a) předpisu č. 337/1992Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím ze dne 12. 10. 2000 potvrdil M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 1 ze dne 23. 5. 2000, jímž obvodní soud zamítl (poddlužnickou) žalobu o zaplacení shora uvedené částky, již měla žalovaná podle žalobcova názoru odepsat na základě vykonatelného výkazu daňového nedoplatku z účtu, na němž jsou peněžní prostředky daňového dlužníka (povinné I. V.), a vyplatit je žalobci (oprávněnému). Podle názoru odvolacího soudu nelze – a to i při odlišném znění ustanovení § 73 odst. 6 písm. a) zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v rozhodném znění (dále též jen „daňový zákon“) a § 305 občanského soudního řádu (jehož přiměřené použití zákon předepisuje ve svém ustanovení § 73 odst. 7) – „ani gramatickým výkladem dovodit – jak to činí žalobce – že správce daně jako oprávněný může vést exekuci na peněžní prostředky daňových dlužníků (povinných) na účtech vedených u bank, aniž by bylo rozhodné, komu exekucí postižený účet náleží.“ Odvolací soud proto uzavírá, že „nemůže být exekučně postižen účet jiné osoby než povinného (daňového dlužníka).“ S odůvodněním, že „výklad použitých právních norem je

věcí zásadního právního významu, která dosud není v publikovaných rozhodnutích vyšších soudů dostatečně řešena“, odvolací soud, „... aniž by limitoval dovolací řízení pouze otázkou formulovanou žalobcem v odvolacím řízení ...“, proti svému rozhodnutí připustil dovolání.

Ve včasném dovolání žalobce, jednající svým pověřeným pracovníkem s právníkým vzděláním, namítá nesprávnost právního posouzení věci (vzhledem k obsahu dovolání, zahrnujícímu ostatně kromě několika argumentů podporujících opačné právní posouzení, výslovný přednes, že s „právním názorem“ odvolacího soudu se žalobce neztotožňuje, je zjevné, že odkaz na ustanovení § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř. je pouze zřejmou chybou v psaní). Naplnění dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. spatřuje v závěru odvolacího soudu, že exekuci – a to ani daňovou – nelze postihnout účet osoby jiné než povinného. Podle dovolateleho názoru nutno zásadu pouze přiměřeného užití občanského soudního řádu vykládat tak, že pro výkon daňové exekuce (zahajované, na rozdíl od exekuce soudní, z úřední povinnosti) se ustanovení občanského soudního řádu použije pouze tehdy, nestanoví-li zákon o správě daní a poplatků něco jiného. O takový případ v souzené věci podle dovolatele jde, jestliže ustanovení § 73 odst. 6 písm. a) zákona zná jako jeden z typů exekuce „příkázání pohledávky na peněžní prostředky daňových dlužníků na účtech vedených u bank ...“, zatímco podle ustanovení § 305 o. s. ř. se exekuce příkázáním pohledávky provede odepsáním „peněžních prostředků z účtu povinného.“ Nepoužívá-li zákon o správě daní a poplatků pojmu „peněžní prostředky na účtu povinného“, nýbrž pouze pojmu „peněžní prostředky ... na účtech vedených u bank ...“, nutno podle dovolatele z odlišnosti znění jednotlivých ustanovení dovodit závěr, že se daňová exekuce nevztahuje pouze na účty povinných, nýbrž na jakékoli účty, prokáže-li správce daně (zde dovolatel odkazuje na ustanovení § 31 zákona), že na nich jsou peněžní prostředky povinného. Banka – pokračuje žalobce – pouze „plní povinnosti, které jí správce daně stanoví v exekučním příkazu, a není oprávněna jakýmkoli způsobem zasahovat do daňového řízení.“ Jestliže banka s exekučním příkazem nesouhlasí, má v daňovém řízení jediné procesní oprávnění, totiž podat proti takovému příkazu námitky podle § 73 odst. 8 zákona. V závěru pak žalobce vyjádřil názor, že v případě zamítnutí dovolání „... se změnila dosavadní praxe většiny peněžních ústavů a daňoví dlužníci pak budou soustřeďovat své finanční prostředky na účtech třetích osob, kde nebude možné tyto prostředky exektovat.

Podle části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Jelikož napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 12. 10. 2000, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném před novelizací provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., tj. účinném do dne 31. 12. 2000.

Dovolání (přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř.) není důvodné. N e j v y š š í s o u d j e proto zamítl.

Z odůvodnění:

Protože vady podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), k nimž je dovolací soud podle ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. povinen přihlídnout z úřední povinnosti, v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je předmětem dovolacího přezkumu správnost právního závěru odvolacího soudu, že i v případě daňové exekuce (§ 73 odst. 6 a 7 daňového zákona) může být výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle § 303 a násl. o. s. ř. nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (z podřazení skutkového stavu hypotéze normy učinil nesprávné závěry o právech a povinnostech účastníků).

Protože však v souzené věci však o žádný z těchto případů nejde, je dovolání nedůvodné.

Jak již Nejvyšší soud vyložil v usnesení ze 14. 4. 2000, sp. zn. [21 Cdo 1774/99](#) (uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 1, ročník 2001, pod poř. č. 4), účet zřizuje peněžní ústav pro jeho majitele zpravidla na základě smlouvy o běžném účtu (srov. § 708 až 715 obch. zák.) nebo na základě smlouvy o vkladovém účtu (srov. § 716 až 719 obch. zák.). Uzavřením smlouvy vzniká mezi peněžním ústavem a majitelem účtu dvoustranný závazkový právní vztah, který je charakterizován mimo jiné tím, že peněžní ústav je povinen přijímat na účet peněžité vklady nebo platby uskutečněné ve prospěch majitele účtu a ze zůstatku účtu platit úroky, že majitel vkladového účtu je povinen vložit na účet peněžní prostředky a přenechat jejich využití peněžnímu ústavu, že peněžní ústav je povinen majiteli běžného účtu podle jeho písemného příkazu nebo při splnění podmínek stanovených ve smlouvě vyplatit požadovanou částku nebo uskutečnit jeho jménem platby jím určeným osobám, že peněžní ústav je povinen po uplynutí sjednané doby nebo po účinnosti výpovědi vyplatit majiteli vkladového účtu uvolněné peněžní prostředky a že peněžní ústav je povinen po zániku smlouvy vyplatit majiteli účtu zůstatek účtu.

Obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů) používá v ustanoveních § 708 a násl. termín „majitel účtu“, i když účet sám o sobě nemá majetkovou hodnotu a peněžní prostředky na něm uložené jsou v majetku peněžního ústavu. Za „majitele účtu“ je třeba z pohledu ustanovení obchodního zákoníku o běžném a vkladovém účtu považovat osobu, pro kterou peněžní ústav zřídil na základě smlouvy účet.

Na základě smlouvy o běžném nebo vkladovém účtu je peněžní ústav povinen přijmout na účet peněžité vklady učiněné majitelem účtu nebo platby uskutečněné v jeho prospěch bez zřetele k tomu, kdo je majitelem peněžních prostředků, které se tímto způsobem na účet ukládají. Při provádění výplat z účtu se peněžní ústav řídí pokyny (event. písemnými příkazy) majitele účtu; skutečnost, kdo byl majitelem peněžních prostředků uložených na účtě, tu opět není významná.

Oprávnění (nároky) majitele účtu, spočívající – obecně vzato – v tom, aby mu nebo jím určeným osobám byly na jeho žádost nebo písemný příkaz, popřípadě při splnění sjednaných podmínek, vyplaceny peněžní prostředky z účtu nebo zůstatek účtu, představuje „pohledávku z účtu u peněžního ústavu“, kterou lze postihnout výkonem rozhodnutí podle ustanovení § 303 až § 311 o. s. ř. Nařízením výkonu rozhodnutí soud vstupuje do závazkového právního vztahu mezi majitelem účtu a peněžním ústavem; k uspokojení vymáhané peněžité pohledávky oprávněného totiž přikazuje oprávněnému, a to způsobem uvedeným v ustanovení § 305 o. s. ř., až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím uvedenou pohledávku majitele účtu z jeho účtu u peněžního stavu. Tímto příkázáním pohledávky z účtu majitel účtu pozbývá svoji pohledávku z účtu až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím a peněžní ústav ji vyplatí oprávněnému jako osobě, která příkázáním pohledávky majitele účtu získala právo uspokojit se z peněžních prostředků uložených na jeho účtu.

Vzhledem k tomu, že výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu se týká pohledávky, kterou má majitel účtu na základě smlouvy o účtu vůči peněžnímu ústavu, vyplývá z výše uvedeného mimo jiné to, že je nerozhodné, komu náležely peněžní prostředky uložené na účet (vyjma účelově určených prostředků podle § 310 o. s. ř.). Podstatná z tohoto hlediska je jediné skutečnost, kdo je majitelem účtu, neboť jediné on má pohledávku z účtu u peněžního ústavu, kterou lze postihnout výkonem rozhodnutí podle ustanovení § 303 až § 311 o. s. ř.

Výkon rozhodnutí může být nařízen a proveden – jak vyplývá zejména z ustanovení § 251 a § 261 o. s. ř. – jen proti tomu, kdo je podle k výkonu navrženého rozhodnutí, popřípadě jiné listiny podle zákona způsobilé k soudnímu výkonu rozhodnutí, povinnou osobou. V případě, že povinná osoba není majitelem účtu a nemá tedy ani pohledávku z účtu, jejíž přikázání se oprávněný v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí domáhá, není možné výkon rozhodnutí přikázáním této pohledávky z účtu nařídit ani (byl-li přesto nesprávně nařízen) provést, a to ani kdyby peněžní prostředky uložené na účtě před vložení na tento účet patřily povinnému.

Na posledně uvedeném závěru – právě proto, že (jak vyplývá z výše uvedeného) předmětem výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu není věc (ani jiný majetek), ale nárok majitele účtu na výplatu peněžních prostředků z účtu, tedy pohledávka z účtu – nemůže (zde pro účely daňové exekuce podle § 73 odst. 6 písm. a/ daňového zákona) nic změnit ani skutečnost, že dikce tohoto ustanovení neužívá pojmu „peněžní prostředky na účtu (či z účtu) povinného“, jak je tomu u ustanovení § 305 o. s. ř.

Uvedené ustanovení daňového zákona totiž – a zde se dovolatel mylí, dovozuje-li opak – nestanoví současně způsob nařízení daňové exekuce; vyplývá z něj pouze to, že taková exekuce se provádí vydáním exekučního příkazu, a že tímto příkazem mohou být postiženy peněžní prostředky daňových dlužníků na účtech vedených u bank.

Protože však konkrétní způsob postižení peněžních prostředků daňový zákon neupravuje, je ve smyslu jeho ustanovení § 73 odst. 7 třeba přiměřeně použít občanského soudního řádu. Přikázání pohledávky na peněžní prostředky, byť jde o peněžní prostředky daňových dlužníků, zůstává přikázáním pohledávky. Z přiměřeného užití občanského soudního řádu pak vychází, že exekuční příkaz na přikázání pohledávky na peněžní prostředky daňového dlužníka na účtu, jehož majitelem je tento dlužník, se vydává ve smyslu § 303 a násl. o. s. ř., a že exekuční příkaz na přikázání pohledávky na peněžní prostředky uložené na účtu, jehož majitelem je osoba od daňového dlužníka odlišná, se vydává způsobem upraveným § 320 o. s. ř. (srov. opět výše uvedené rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 4/2001). Ani ze znění ustanovení § 73 odst. 6 písm. a) daňového zákona neplyne něco jiného, než co platí podle právní úpravy v občanském soudním řádu.

V posuzovaném případě se oprávněný domáhal poddlužnickou žalobou (podle § 311 o. s. ř.) zaplacení částky, o níž měl za to, že by na ni měl v případě správného postupu (jenž podle něj správný nebyl) žalovaného peněžního ústavu právo. Ve světle uvedených závěrů však žalobce, vedl-li daňovou exekuci přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu (byť by na něm byly uloženy peněžní prostředky povinného, tj. daňového dlužníka), jehož majitelem byla osoba od povinného odlišná, na požadovanou částku ve vztahu k žalovanému peněžnímu ústavu právo neměl.

Jestliže odvolací soud věc posoudil v souladu s výše uvedenými závěry a zamítavý rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, je jeho právní posouzení správné. Protože se žalobci prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost napadeného rozhodnutí zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné rozsudkem zamítl (§ 243b odst. 1, věta první, a odst. 5, věta první, o. s. ř.).